

Ettervern for barnevernbarna – hvor står vi?

Vi står overfor en ny situasjon i norsk barnevern når det gjelder tilbudet til de eldste, de barnevernbarna som er mellom 18 og 23 år. For første gang på snart ti år har politikerne samlet seg om å se på dette saksområdet.

forts. s. 3

Ettervern

Jeg har gått og smakt på dette ordet noen dager. Begrepet har vært så lenge borte fra barnevernet – etter at det forsvant fra vokabularet vårt med barnevernloven fra 1993 – at det nesten virker litt fremmed. Det ga en anledning til ettertanke.

forts. s. 4

Samvær for fosterbarn

Professor Kirsten Sandberg har i Norges Barnevern nr. 1, 2006 en instruktiv artikkel om samvær. Hun gjennomgår den rettslige praksis de senere år, og artikkelen bør være obligatorisk lesning for barneverntjenester før de fremmer saker med forslag om samvær.

forts. s. 5

Å være vitne i fylkesnemnda

Her kommer noen betraktninger, og praktiske råd, om det å være vitne i fylkesnemnda. Det er først og fremst ansatte i barnvernet, som vitner, jeg henvender meg til. Avslutningsvis litt juss om forklaringsplikt og taushetsplikt.

forts. s. 6

Først og fremst barn

Overføring av omsorgsansvaret for enslige, mindreårige asylsøkere til barnevernet.

forts s. 10

Innhold

Leder

- Ord og handling - igjen 2
- Rett til hjelp etter 18-årsdagen 2

Ettervern for barnevernbarna 3

Fast spalte: BUFETAT 4

- Ettervern 4

Fast spalte: Psykolog Terje Galtung

- Samvær for fosterbarn 5

Fast spalte: Advokat Knut Lindboe 6

- Å være vitne i fylkesnemnda 6
- Lov av 19. oktober 2006 nr 2 om saksbehandlingsregler i fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker m.v. 7

Rapport fra diakonikonferansen 8

Fra konferansen

"Bruker-med-virkning" 9

Siste side 10

- Først og fremst barn 10
- Overføring av omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere til det statlige barnevernet 10

Ord og handling - igjen

Regjeringen prioriterer i liten grad barnevernet i statsbudsjettet for 2007. Manglende øremerking av midler til barnevernet går utover de mest utsatte barna i vårt private overflodssamfunn. Regjeringens formelle argumentasjon er at kommunene selv kan prioritere midler til barnevern ut fra de statlige overføringer, noe som bidrar til å opprettholde det kommunale "lappeteppebarnevernet". Den økonomiske usikkerheten for om barnevernet får nødvendig bemanning og midler til tiltak tærer hardt på barnevernsarbeiderne i en stadig tøffere hverdag. At regjeringen ikke løfter barnevernet slik en har gjort i psykiatrien bidrar til å gjøre barneverntjenesten til en mindre attraktiv arbeidsplass.

Statens satsing på rundskriv/håndbøker og mer kontroll av barnevernets arbeid er positive bidrag til kvalitetsheving. Men uten en samtidig styrking av bemanningen for å håndtere mer omfattende og tyngre problematikk utviser man lite respekt overfor de utsatte barna og deres familier. Samtidig blir det for enkelt å forvente stadig mer fra barnevernsansatte uten samtidig å tilføre økte ressurser.

Rett til hjelp etter 18-årsdagen

Barnevernets jobb er ikke gjort før vi har hjulpet en ungdom til å klare seg selv. § 1-3 i barnevernsloven sier at "når barnet samtykker, kan tiltak som er iverksatt før barnet har fylt 18 år, opprettholdes eller erstattes av andre tiltak som er omhandlet i denne lov inntil barnet har fylt 23 år."

Det er den enkelte barnevernstjeneste som vurderer ungdommens behov for videre oppfølging, og det kan oppstå avvik mellom barnevernets vurdering av behovet og ungdommens egen vurdering. En stram kommuneøkonomi kan påvirke barneverntjenestens vurderinger og dette kan resultere i at kommunen kun prioriterer de lovpålagte oppgavene. På samme måte kan stram-

me budsjetter i staten føre til at fagteamene avslår søknader om bistand til videreføring av tiltak utover 18 år. Mange ungdommer benytter seg ikke av retten til å klage til fylkesmannen.

Uten en lovfestet rett til oppfølging etter 18-årsdagen kan det være tilfeldig om ungdom får tilbud om tiltak eller ikke. Reformen i 2004 (overgangen fra fylkeskommunalt til statlig barnevern) skulle sikre like gode tilbud til barn og ungdom som trenger hjelp fra barnevernet uansett hvor de bor. Når det gjelder tiltak etter 18 år er det to faktorer som særlig kan hindre dette. Det ene er som nevnt barnevernstjenestenes ulike økonomiske forutsetninger for å kunne yte hjelp. Manglende statlig økonomisk styring av midler til barnevernet gir et kommunalt barnevern med store lokale variasjoner når det gjelder kvalitet på tiltakene. Den andre faktoren, som kanskje er enda mer avgjørende, er mangelen på lovfestet rett til oppfølging fra barneverntjenesten.

Det er ikke bare ungdom som har bodd i fosterhjem eller på institusjon som kan ha behov for hjelp etter fylte 18 år. Stadig flere av de som har hjelpetiltak har behov for videre oppfølging. Det kommer av at et økende antall ungdommer og deres familier med store behov og omfattende problematikk får hjelp i nærmiljøet. Det kan derfor være grunn til å tro at det i fremtiden vil være et økende antall ungdommer som har behov for oppfølging utover myndighetsdagen

En lovfestet rett til oppfølging innebærer ingen garanti for at en ungdom vil få dekket sine behov, men det er grunn til å tro at færre barnevernstjenester og fagteam vil avslå videre bistand. En lovfestet rett vil føre til flere klagesaker. Vi trenger ikke flere undersøkelser som bekrefter at barnevernsungdom har et dårligere utgangspunkt for å klare overgangen til et selvstendig liv og som viser dårligere score enn gjennomsnittsungdom på de fleste livskvalitetsvariabler.

Rett til hjelp etter 18-årsdagen må lovfestes. Det bør utvikles et nasjonalt program for personlig og tilrettelagt oppfølging av ungdom som er styrende for det kommunale og det statlige barnevernet.

Ole Christian Aartun
ole-christian.aartun@ski.kommune.no

Margaret Dirdal
Margaret.Dirdal@ski.kommune.no

Redaktør: Ole Christian Aartun
Redaksjonssekretær: Margaret Dirdal
Redaksjonen: Svanhild Widén, Anders Brandt, Molly Solsvik, Wenche Nilsen, Eva Jorunn Hauger, Linda Skarnes Gray, Elisabeth Grøtteland
Kine Beate Olsen - korrespondent
Layout: Øivind Sørensen, hustrykkeriet

Ski kommune
Barneverntjenesten
Postboks 3010
1402 SKI
Tlf. 64 87 84 12

redaksjonen@bvpraxis.no
www.bvpraxis.no

Om BV praxis

BVpraxis ønsker å sette fokus på den daglige virkeligheten i det kommunale barnevernet. Spaltene er åpne for innlegg og artikler.

Ettervern for barnevernbarna – hvor står vi?

Vi står overfor en ny situasjon i norsk barnevern når det gjelder tilbudet til de eldste, de barnevernbarna som er mellom 18 og 23 år. For første gang på snart ti år har politikerne samlet seg om å se på dette saksområdet.

La oss gå raskt gjennom noen historiske fakta. Barnevernloven av 1953 hadde bestemmelser om ettervern, dagens lov hadde det ikke da den kom knappe 40 år senere. Men etter aktivt påvirkningsarbeid fra organisasjonene i norsk barnevern fikk vi i realiteten slike bestemmelser i 1998 ved noen mindre, men viktige endringer i et par paragrafer i loven. Mange mente rett nok at de nye bestemmelsene ikke forpliktet barneverntjenesten i stor nok grad, og vi har også i årene etter dette sett at ikke alle unge får tilbud om oppfølgende tiltak etter fylte 18 år.

Hva har skjedd siden 1998? Temaet ettervern og barnevernfaglig arbeid med de eldste barnevernbarna har fått større oppmerksomhet. Mange steder drives det godt oppfølgingsarbeid. En annen indikator: på alle barnevernutdanningene finner man så og si hvert år studenter som skriver om ettervern. Vi har fått faglitteratur og forskning fra norsk barnevernvirkelighet, og trenger ikke lenger kun å hente grunnlagsmateriale i andre land. Ikke minst var NIBR-rapport nr. 12/2005 viktig fordi den blant annet fant ”tydelig høyere andel med uførestønad” og ”en betydelig overdødelighet” blant nåværende og tidligere barnevernbarn enn ellers i befolkningen. Den konkluderte blant annet slik: ”Barnevernbarna synes å være en enda mer sårbar gruppe velferdspolitisk enn det som har framkommet innen annen forskning, annen kunnskap og offentlig debatt til nå” (side 90). I samme periode ser vi at land vi gjerne sammenlikner oss med har styrket lovverk og tilbud til den gruppen vi her snakker om, mens vi selv har hatt en relativ ro når det kommer til konkret tiltaksutvikling. Rett nok har man kunnet observere en del kreativitet lokalt. Dette har ofte vært svært verdifullt der det har forekommet, men tiltakene har nok også vært avhengig av ildsjeler for å føres videre utover oppstarts- og prosjektperioder.

Blant land som ligger nært vårt eget er det særlig Danmark og England/Wales som har gjort godt utviklingsarbeid på dette området de siste årene. Danskene har særlig gode erfaringer med den relativt nye ordningen (2001) med å oppnevne ”personlig rådgiver eller kontaktperson” for de unge som er på vei til en selvstendig tilværelse. Unge over 18 år som har vært plassert i barneverntiltak kan også tilbys ”udslusningsopphold”. Engelskmennene og waliserne fikk samme år en styrking av sentrale formuleringer i sin Children Act. Barnevernmyndighetene hadde til da hatt ”power to” (myndighet til) å gi oppfølgende tiltak etter fylte 18 år. Formuleringen ble erstattet denne høsten med ”duty to” (plikt til) å gi slike tiltak (under visse forutsetninger som jeg ikke skal gå inn på her). Samtidig ble den øverste grensen for oppfølgende tiltak satt til 24 år, forutsatt at den unge var under utdanning. I Storbritannia er ”care leavers”, altså de barnevern-

barna som flytter til en selvstendig tilværelse, definert i lovteksten. Dette gir sannsynligvis denne gruppen en særlig beskyttelse og det forplikter nok myndighetene i større grad.

Norske politikere har dessverre sovnet i denne perioden. Etter at de vedtok vår siste lovendring tidlig på sommeren i 1998, har de iallfall ikke brydd seg stort med å utvikle tilbudene for de eldste barnevernbarna.

Nå er denne situasjonen i endring. Det siste året har svært mange sentrale stortingspolitikere uttalt seg om temaet. Det begynte med at regjeringspartiene i Soria Moria erklæringen 13. oktober 2005 faktisk nevnte ettervern for barnevernbarna eksplisitt: Det er et stort ansvar det offentlige tar når de overtar omsorgsansvaret for barn. Barn og ungdom som barnevernet har ansvar for må sikres like gode oppvekstmuligheter som andre barn. Overgangen til voksentilværelsen må gjøres trygg gjennom et godt fungerende ettervern.

Barne- og likestillingsminister Karita Bekkemellem følger opp dette i et intervju jeg gjorde med henne like etter at hun tiltrådte, og der legger hun vekt på at samfunnet har endret seg slik at det er større behov for slike tiltak enn tidligere (www.ettervern.org). I vår fremmet stortingsrepresentant May Helen Molvær Grimstad (KrF) en interpellasjon i Stortinget om saken, og alle partiene bortsett fra Høyre sa seg enig i grunnlaget for interpellasjonen; at de eldste barnevernbarna trenger et godt tilbud. Dette bør barnevern-Norge merke seg. (Link til hele debatten på www.ettervern.org, under menyvalget ”Hva skjer?”)

Det gjenstår likevel å se hva dette fører til. Ett år etter Soria Moria erklæringen er det naturlig å etterlyse handling. I det nevnte intervjuet regner statsråden opp ulike tiltak som departementet har satt i verk og vil sette i verk. Inntrykket man sitter igjen med er at saken står i fare for å drukne i gode intensjoner og vakre ord – og at det gis få håndfaste grep. Statsråden henviser til rundskriv og retningslinjer. Hun er mer vag på hva regjeringen vil gjøre med det faktum at det ser ut til å være store forskjeller lokalt når gjelder tilbud til denne klientgruppen. Dessuten går hun så langt som til å uttale seg mot bedre vitende i Dagsnytt og Dagsavisen i begynnelsen av oktober i det hun uttaler at ”Alle som fortsatt ønsker hjelp etter at de har fylt 18, får også det” (Dagavisen 13. oktober). Her er statsråden enten feilinformert, eller hun står selv for feilinformering. Begge deler må oppfattes som alvorlig av vår fagstatsråd.

På samme tid foregår en samordnet internasjonal utveksling av ideer for denne typen arbeid. Forskere og praktikere i mange land er opptatt av å bidra til best mulige forhold for de barna det offentlige har tatt ansvar for, og har inngått samarbeid. Også Norge er representert. Og det viser seg at på tross av nasjonale forskjeller i kultur og lovgivning, kan mye gjenkjennes på tvers av landegrensene. Dette samarbeidet kommer innen 2008 til å føre til publisering av internasjonalt anerkjente råd og anbefalinger for arbeidet med de eldste barnevernbarna, forskningsbaserte anbefalinger som vårt eget barnevern ikke kan overse. Men vi kan ikke vente på at andre skal feie for vår egen dør. Hvert år flytter så mange 18-åring ut på egen hånd uten at vi vet godt nok hva som skjer med dem og hvordan vi skal støtte dem, at handling behøves nå. Sannsynligvis må teksten i barnevernloven endres slik at de lokale barneverntjenestene forpliktet i større grad overfor disse unge, på deres vei til en selvstendig tilværelse.

Den brede tverrpolitiske enigheten i denne saken akkurat nå gir statsråden stort spillerom. Dette bør hun utnytte.

Ettervern

Jeg har gått og smakt på dette ordet noen dager. Begrepet har vært så lenge borte fra barnevernet – etter at det forsvant fra vokabularet vårt med barnevernloven fra 1993 – at det nesten virker litt fremmed. Det ga en anledning til ettertanke. Jeg spurte det andre medlemmet av husstanden, som aldri har vært inne i et arbeidsliv tuftet på velferdslovene, hva han tenkte når jeg sa «ettervern». Etter et halvt minuts stillhet med en dyp rynke mellom øynene sa han: «Det er noe med kriminalomsorg – er det ikke – sånn etter et fengslesopphold». Selv får jeg først og fremst rusbehandlingsassosiasjonen. Ettervern gir assosiasjonen til noe som skal hjelpe deg etter at noe er ferdig – avsluttet – og du skal komme deg på plass i samfunnet og livet ditt igjen.

Ord skaper virkelighet – og jeg kjenner at min motstand mot å bruke ordet i en barnevernsammenheng øker. Barnevern – slik jeg oppfatter at det er på sitt beste – er å bidra til å lage en god ramme rundt barndommen. Og barndommen – som alle andre aldre – har to hovedhensikter, gode dager i nut og etablering av en god plattform for den neste alder! Det er den mekanismen som gjør at noen av oss er ganske opptatt av pensjonsreformen i disse dager! Når nå kravet om «ettervern» kommer opp igjen, lurer jeg på om barnevernet for ensidig har vært opptatt av «nuet» – og for lite av plattformbygging!

Hva inneholder en god plattform å bli voksen på? Hva må en 18-åring ha og stå på den dagen stemmerett og myndighetsalder inntreffer? Et nettverk av voksne som er interessert i hvordan det går videre, noen å oppsøke – eller ringe til ved både praktiske og mer følelsesmessige behov er viktig å ha – og en noenlunde klar ide om hvor julaften skal tilbringes de neste årene. En relativt strukturert hverdag og en mer eller mindre detaljert plan for livet de neste årene – med en ide om hvordan det skal finansieres er fint å ha. Hvor skal senga stå den første tiden etter 18-årsdagen – og hva er neste sannsynlige boforhold? Hvis ikke slike helt basiske elementer er til stede for barn som har hatt kontakt med barnevernet når de er 18 – da har ikke barnevernet fullført jobben sin! Da må barnevernet fortsette å jobbe med saken – fortsette å bistå. Men det er ikke «etter» noe – det er en naturlig del av en oppgave som ikke er ferdig!

Det kan se ut som om dagens barnevern for ofte er for lite opptatt av å begynne arbeidet med den viktige plattformen for et «ung-voksen» liv. Kanskje har vi et for snevert syn på nettverk? Et tiltak i Bergen fikk som spesiell oppgave å forberede barn som har hatt en oppvekst med mye bistand fra barnevernet, på overgangen til selvstendig tilværelse. De brukte mye tid på å hente opp igjen nettverk. Det viste seg i sak etter sak at selv om barnevernet hardnakket mente det ikke var ressurser å hente i nettverket – var det noen der som brydde seg. Og som ville stille opp – hvert fall noe og i samspill med ulike hjelpetiltak. Fami-

lierådsmodellen, som vi i Norge bare så vidt har begynt å bruke i barnevernet, er bl.a. prøvd ut overfor hjemløse i København. Også der fant man i de aller fleste sakene noen som ville bry seg! Det går nemlig ikke an å kjøpe kontinuitet i relasjoner!

Tas barns og unges tanker om fremtiden alvorlig nok i barnevernet? Hvor mye fokus er det på å snakke om fremtiden med ungdommene? Hører vi på deres planer om livet etter 18 år? Støtter vi dem, og er vi villige til å fortsette tiltak der det er riktig? Er vi flinke nok på å tilrettelegge gode overganger til de instansene som er gode på – og spesialister på – å gi bistand til voksne mennesker? Bli vi med over på en måte som skaper trygghet og forutsigbarhet for ungdommene? Dette er ikke «ettervern» – det er barnevernets kjerneoppgave!

Det burde være en selvfølge at viktige hjelpere, fosterforeldre, støttekontakter og andre hjelpere som har vært i barnets liv lenge, får nødvendig støtte til å opprettholde relasjonen, om støtten gis fra barnevernet eller sosialtjenesten vil avhenge av saken. Vi må bidra til at barn som har vokst opp i barneverntiltak har et sted å bo, midler til det som er nødvendig i hverdagen og noen som bryr seg også etter at de har fylt 18. Barnevernets oppgave KAN være å gjøre det, og KAN være å formidle kontakt til andre. Begge deler er ordinært barnevernarbeid

Kanskje har vi tre hovedtyper (og mange unntak, jeg vet det) som denne problemstillingen dreier seg om: Noen vil ut av barnevernet så snart 18-årsdagen kommer og greie seg selv (med angrevert, heldigvis for noen), noen vil trenger hjelp langt inn i voksen alder (altså etter 23 også) og noen kommer til å greie seg godt – men trenger bistand en stund til. For alle gruppene er det viktig at vi begynner å tenke sammen med dem om fermtiden, kanskje senest ved 16-årsalderen? Den gruppen som vil trenge hjelp lenge har jeg skrevet om før – jeg tror at de aller fleste av disse ungdommene har best av å få etablere seg i nye systemer så tidlig som mulig – så kan barnevernet «bli med over». De andre må vi strekke oss langt for.

Men «ettervern»? Nei takk. Tidlig og god planlegging og alminnelig godt barnevernarbeid så lenge det er faglig riktig innenfor lovens bestemmelse. Selvsagt.

Anne Britt Wengen
anne.britt.wengen@bufetat.no

Samvær for fosterbarn

Professor Kirsten Sandberg har i Norges Barnevern nr. 1, 2006 en instruktiv artikkel om samvær. Hun gjennomgår den rettslige praksis de senere år, og artikkelen bør være obligatorisk lesning for barneverntjenester før de fremmer saker med forslag om samvær. Hun påpeker blant annet at det fortsatt er lite sammenheng mellom beskrivelser av situasjonen slik den framgår av fylkesnemndsvedtaket og hvilket samvær som fastsettes.

For meg står det som viktig å skille mellom flere aspekter ved fastsetting av omfanget av fosterbarns samvær med sine foreldre:

1. *Hva slags forhold har og har barnet hatt til sine foreldre – på godt og vondt.*
Hvilken plan skal en ha for dette forholdet i årene framover.
Hvilken relasjon skal vår plan gi mulighet for.
2. *Er tilbakeføring aktuelt, eller kan det bli aktuelt.*
3. *Hvilken grad av sårbarhet har barnet.*
Hvilke belastninger må det for øvrig regne med å måtte tåle framover.
I hvilken grad styrker eller belaster samværene barnets tåleevne.

En bør ha disse aspektene med i drøftingen når en fremmer forslag til omfang av samværet.

For mye samvær? Er skjerming unødvendig?

Psykolog Toril Havik har gjennom sine undersøkelser påpekt i hvor stor grad samværsomfanget er økt i de siste 15 årene. I den grad dette fungerer bra for barna og deres framtid er alt vel og bra. Men i den grad det økte omfanget er uttrykk for en urealistisk stor tro på samværets positive betydning, vil jeg oppfordre alle til stadig å evaluere hvordan samværsordningen egentlig fungerer for barnet.

Selv blir jeg relativt ofte som veileder, sakkyndig eller mer uformelt konfrontert med saker der et omfattende samvær synes å forstyrre barnets omsorgstilværelse i fosterhjemmet i alvorlig grad. Enkelte ganger får jeg et inntrykk av at barnet fysisk bor i fosterhjemmet men mentalt ikke får hjelp til å frigjøre seg tilstrekkelig fra foreldrehjemmet og slå rot i fosterhjemmet. Det kan være flere grunner til dette, og en må regne med en overgangsfase, men dersom barnet over tid ikke finner å kunne akseptere sin nye tilværelse i fosterhjemmet må en vurdere blant annet om foreldrene gjennom samværet fastholder barnet fra en slik etablering. Den splittetheten jeg av og til ser kan i lengden være verre enn alternativene. Er det barneverntjenesten som har vansker med å såre foreldrene med å ta det nødvendige skrittet fullt ut?

Mange barneverntjenester sukker tungt over fylkesnemndenes tendens til å ville ”sukre” omsorgsovertakelsen med mer samvær, men det er barnevernets ansvar å bringe saker videre til domstolene dersom en mener vedtakene er gale. Likens er det barnevernets ansvar å ta saken opp igjen når en evaluerer og

mener at samværsordningen virker uheldig for barnet. Tilbakeholdenhet i så måte er utillatelig når en tar i betraktning at det er barnevernet som har det overordnede daglige ansvaret for fosterbarn.

For lite samvær? Skjerming også mot senere etablering av kontakt med foreldrene?

I den senere tid har jeg kommet i kontakt med saker der det er foreslått/fastsatt samvær to eller fire ganger i året. Dette er det minimum Høyesterett har lagt seg på der det er åpenbart at barnet verken kan eller skal bli tilbakeført.

Etter min mening blir det galt i de aller fleste saker å innta et så langsiktig standpunkt allerede ved omsorgsovertakelsen. På det tidspunkt vet vi ennå ikke hvordan barnet tilpasser seg i fosterhjemmet og hvordan foreldrene vil komme til å forholde seg til barnet i fosterhjemmet. Derfor ville det beste være om en ved omsorgsovertakelsen kunne fastsette et midlertidig samvær, deretter utprøve dette for så å vedta et mer permanent samvær på det grunnlag. Men jeg er dessverre klar over at dette vil være urealistisk ressurskrevende.

Blant de elementer som jeg sjelden ser utdypet i saksframlegg til fylkesnemnda er tenkning om hva slags forhold barnet gis mulighet til å få til sine foreldre etter avsluttet barndom. Vi alle – barnevernsbarn kanskje mer enn andre – vil ha behov for familie og foreldre selv etter at vi er blitt ”voksne”. Mange fosterbarn gir uttrykk for en rotløshet når de blir voksne. Spesielt vil dette gjelde i de tilfelle hvor kontakten med fosterhjemmet brytes og foreldrene i mellomtiden er blitt fremmede for barnet.

Det kan være kortsiktig riktig å ha samvær to – fire ganger i året ut i fra en formening om at barnet bare skal ha ”kjennskap” til sine foreldre. Men dersom det er tenkelig at de vil ha ønske om mer kontakt senere, vil et sterkt begrenset samvær kunne vanskeliggjøre dette. Da vil det kunne være for spinkelt å være ”kjente”. Jeg mener derfor at der slik kontakt kan komme til å bli et ønske hos barnet, bør vi fortrinnsvis søke å få i stand et hyppigere samvær. Den mest restriktive samværsordning bør forbeholdes de tilfelle hvor samværene i hovedsak har en belastende innvirkning på barnet (pga foreldrenes holdninger og/eller barnets sårbarhet). Da bør det også vurderes om samvær helt skal stoppes, evt. om foreldreansvaret også bør tas fra foreldrene, og barnet bli adoptert av sine fosterforeldre. Jeg mener vi ikke foretar tilstrekkelig langsiktige vurderinger i forhold til de langvarige virkninger våre tiltak har for barna.

Jeg etterlyser og anbefaler at en fra barneverntjenestens side foretar både kortsiktige og langsiktige og langlangsigtede vurderinger av hvordan de ulike tiltak vil kunne virke, og sørger for å følge dem opp slik at vi kan forhindre de alvorligste skjevutviklingene. En ”barnets beste” vurdering er en komplisert prosess med mange faktorer.

Terje Galtung
tgaltung@online.no

Å være vitne i fylkesnemnda

Vitnet blir eksaminert foran den samlede nemnd, på fem personer inklusive nemndsleder. Partene og deres advokater er også tilstede. Men det er ingen tilhørere i fylkesnemnda. Vitnet kommer inn i salen og blir stående foran vitneskranken eller et bord for vitne. Aller først må et vitne avgi en forsikring om at det vil forklare sannheten. Vitnet får da et spørsmål fra nemndsleder som det blir bedt om å besvare med

«det forsikrer jeg». Man skal ikke rekke høyre hånd i været. Deretter sier nemndsleder at vitnet kan sette seg.

Vitner får først spørsmål fra advokaten til den part som har begjært vitnet innkalt. Vitner med tilknytning til barnevernet, lærere og barnehageansatte m.v., vil som oftest være innkalt av offentlig part. Deretter er det privat parts advokat som eksaminerer disse vitner, før nemndas medlemmer avslutter med å stille spørsmål. Noen ganger, men langt fra alltid, spør nemndsleder helt på tampen om vitne har noe å tillegge som vitnet mener er av betydning og som vitnet ikke har blitt spurt om.

Uansett om man er innkalt av offentlig part eller privat part, er det ikke noe som heter å være vitne «for offentlig part» eller «privat part». Man er "vitne i saken" og skal fortelle sannferdig og mest mulig objektivt om det man blir spurt om.

Selv om dette nesten er umulig, skal vitnet helst forklare seg til og svare til nemnda og ikke til den advokat som stiller spørsmålet.

Det er nesten alltid vanskelig å være vitne. Man får ofte andre spørsmål enn de vitnet selv anser for å være det sentrale. Noen ganger får man spørsmål som fremtrer utenforliggende eller meningsløse. Og uansett kvaliteten på spørsmålene vil man av og til på hjemveien, ved ettertanke, ønske at man formulert seg annerledes der og da.

Har vitnet skrevet et brev, rapport eller er sitert eller omtalt i et dokument i saken, kan det være lurt å ha med seg dette og ha lest igjennom det på forhånd. Svært ofte tar spørsmålene utgangspunkt i fremlagte dokumenter med tilknytning til vitnet. Hvis et vitne før fylkesnemndssaken føler behov for det, er det akseptabelt å ringe til den advokaten som har innkalt vitne og spørre hva er det jeg vil bli spurt om av deg. I visse tilfeller innkaller advokaten vitnet til en konferanse før forhandlingsmøtet. Som oftest gjør et vitne best inntrykk ved å begrense seg til å svare så konkret som mulig på de spørsmål som blir stilt, og bare komme med egne vurderinger og synspunkter når man blir bedt om dette. Det kan noen ganger svekke et vitneprov at det for tydelig skinner igjennom hva vitnet selv mener bør bli resultatet i saken. Vitnet skal ikke avgjøre saken, eller være prosessfullmektig, men bidra med opplysninger slik at fylkes-

nemnda kan fatte sin avgjørelse på best mulig grunnlag. Egne vurderinger bør man i første rekke komme med hvis man blir spurt om dette. Men noen ganger er det sentrale i et vitneprov hvordan vitnet i sin tid vurderte et forhold eller hvordan vitnet vurderer saken i dag. Særlig vil dette gjelde forklaringen til den fra barneverntjenesten som møter som partsrepresentant sammen med kommunens advokat, og sitter inne under hele forhandlingsmøtet.

Hvis vitnet synes at spørsmålene innebærer kritikk av det vitnet har gjort eller ikke har gjort, gjør det ofte best inntrykk å unngå å gå i forsvarsposisjon eller å være opptatt av eget omdømme. Helst bør man tenke «Gjort er gjort. Det er ikke meg denne saken gjelder. Det er forholdene i dag nemnda skal ta utgangspunkt i når vedtak skal fattes».

Avslutningsvis, på det praktiske plan, vil jeg nevne at det å være vite svært ofte medfører lang ventetid på gangen, før man slipper til. Ta med noe å lese på for ikke å sitte uvirksom og bli mer og mer nervøs. Ikke sjelden blir vitner kalt inn i nemndsmøtet lenge etter det klokkeslett de er bedt om å møte frem.

Forklaringsplikt og taushetsplikt

Private parter har verken møteplikt eller forklaringsplikt i fylkesnemnda. De som blir kalt inn som vitner i nemnda har derimot møteplikt og forklaringsplikt, på samme måte som vitner i retten. Forklaringsplikt og å gi en sann og fullstendig forklaring kan oppleves byrdefullt. Det kan være vanskelig å si noe negativt om private parter som sitter og hører på, og i en alvorlig sak som betyr mye for dem. Det kan også være vanskelig å si noe negativt når vitne vet at det må forholde seg til foreldrene, og helst samarbeide med dem, i tiden etter vedtaket – og best mulig samarbeid vil være til barnets beste.

Taushetsplikt medfører i praksis få innskrenkninger i vitners forklaringsplikt.

Ansatte i barneverntjenesten, fosterforeldre, tilsynsførere, institusjonsansatte eller sakkyndige barneverntjenesten har engasjert, har ingen taushetsplikt i fylkesnemnda. Dette gjelder uansett hva sakene handler om, og følger av forvaltningsloven § 13 b nr. 2, om at opplysninger kan brukes for å oppnå de formål de er gitt eller innhentet for, bl.a. i forbindelse med avgjørelse, oppfølging og kontroll.

Heller ikke andre vitner, enn de fra barneverntjenesten, som vitner med forvaltningsmessig taushetsplikt som følge av offentlig ansettelse eller yrkesmessig taushetsplikt, som leger og psykologer m.v., har taushetsplikt i fylkesnemnda. Barnevernloven § 6-4 ble utvidet ved lov av 17. juni 2005. Den opphever i dag både forvaltningsmessig og yrkesmessig taushetsplikt i fylkesnemndssaker som handler om omsorgsovertakelse (§ 4-12), atferdstiltak (§ 4-24), tilbakeføring (§ 4-21), samvær (§ 4-19) og adopsjon (§ 4-20). For så vidt gjelder tilbakeføring og samvær er det et tilleggsvilkår, for opphevelse av taushetsplikt, at det ellers kan bli en risiko for en situasjon som beskrevet i § 4-12.

Uansett lovtekst vil det alltid være slik at samtykke til vitneforklaring fra den taushetsbelagte opplysningene gjelder, medfører at taushetsplikten bortfaller.

Lov av 19. oktober 2006 nr. 2

om saksbehandlingsregler i fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker m.v.

Et hovedpoeng ved lov av 19. oktober 2006 nr. 2 er å samle alle saksbehandlingsregler vedrørende fylkesnemnda i barnevernlovens kapittel 7. Reglene i kapittel 7 vil tre i kraft sammen med ny tvistelov, om rettergangen i sivile saker, antagelig 1. januar 2008. Fylkesnemnda for sosiale saker vil da bli omdøpt til Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker.

Imidlertid er det fire paragrafer som trer i kraft allerede 1. januar 2007:

- § 7-5 a om fylkesnemndas sammensetning, færre medlemmer enn i dag.
- Endringer i § 4-19 tredje ledd om begrensninger i samværssak for andre enn foreldre.
- Endringer i § 4-21 om tilleggsvilkår for å reise ny sak.
- Nytt i § 4-4 om pålegg om hjelpetiltak for å redusere barns atferdsproblemer, uten samtykke fra barnet.

Forskrift om overgangsbestemmelser av 1. desember 2006 bestemmer at de nye reglene om nemndas sammensetning skal gjelde for forhandlingsmøter som påbegynnes etter 1. januar 2007. Endringene i § 4-19 og § 4-21 skal gjelde for saker som kommer inn til nemnda etter 1. januar 2007.

Jeg vil først kommentere de reglene som trer i kraft 1. januar 2007 og deretter noen av saksbehandlingsreglene som vil være nye og endrer dagens rettstilstand fra og med 1. januar 2008.

Fylkesnemndas sammensetning i den enkelte sak

Fra 1. januar 2007 er utgangspunktet, og formodentlig hovedregelen i praksis, tre medlemmer i nemnda, nemndsleder og ett fra det alminnelige utvalg og ett fra det fagkyndige utvalg. Nemndsleder kan imidlertid beslutte fem medlemmer, som i dag, når sakens vanskelighetsgrad tilsier det. Lovteksten overlater i stor grad til den enkelte nemndsleders skjønn om nemnda skal utvides til fem medlemmer. Dessuten kan nemndsleder beslutte at saken skal avgjøres av nemndsleder alene, når partene samtykker i dette. (Fra 1. januar 2007 heter paragrafen § 7-5 a og fra 1. januar 2008 § 7-5.)

Samværsrett for andre enn foreldre

I dag har andre enn foreldre, etter høyesterettspraksis, en vid adgang til å begjære fastsatt samværsrett etter omsorgsovertakelse, i medhold av § 4-19 tredje ledd. Fra og med 1. januar 2007 innnevnes denne adgangen, til å kreve fylkesnemndssak, vesentlig. For andre enn foreldre settes som betingelse for å kunne kreve samværsrett enten at de har hatt den daglige omsorg for barnet i foreldrenes sted forut for omsorgsovertakelsen eller at en eller begge foreldrene er døde eller er nektet samvær eller har fått sterkt begrenset samvær. Samværssak for andre enn foreldre vil i praksis bli aktuelt bare når foreldrene ikke får samvær av betydning, med mindre barnet har bodd hos de som krever samvær. For øvrig innføres i § 4-19, en alminnelig 12 måneders frist for å kreve ny samværssak.

Ny sak om opphør av omsorg

12 måneders fristen for å kreve ny sak om opphør av omsorg etter § 4-21 gjøres strengere fra og med 1. januar 2007 ved at det stilles som tilleggsvilkår at de private parter begjæring må dokumentere vesentlige endringer i barnets situasjon. Dette gjelder ved krav om endring av vedtak som er begrunnet i barnets tilknytning i nytt miljø etter § 4-21 annet punktum.

Foreldrestøttende tiltak som har til formål å redusere atferdsvansker hos barn

§ 4-4 fjerde ledd om hjelpetiltak, som nemnda kan pålegge med tvang, utvides til også å gjelde tiltak inntil 6 måneder, som har til formål å redusere barns atferdsproblemer, som for eksempel MST, selv om barnet ikke samtykker i dette. Dette kan også pålegges som ledd i avslutning i en institusjonsplassering med hjemmel i § 4-24.

Av saksbehandlingsregler i det kommende kapittel 7, fra og med 1. januar 2008, vil jeg nevne:

Begjæring om tiltak. Tilsvar

Det oppstilles noe mer omfattende og spesifiserte krav til offentlig parts begjæring om tiltak. Det lovfestes en tilsvarsfrist for private parter på 10 dager (§ 7-11).

Saksstyrende avgjørelser. Avvisning og hevning

Det lovfestes uttrykkelig i § 7-13 at nemndsleder alene fatter avgjørelser under saksforberedelsen, også å avvise eller heve en sak.

Gjennomføring av forhandlingsmøte. Bevis

Gjennomføring av forhandlingsmøte i nemnda og bevisførsel skal følge reglene for sivile saker i tvisteloven, så langt disse passer (§§ 7-15 og 7-17).

Klage på akuttvedtak

Som i dag skal akuttvedtak etter §§ 4-6 annet ledd, 4-9 første ledd og 4-25 annet ledd sendes inn til nemndsleder for godkjenning i løpet av 48 timer.

Nytt er imidlertid, i § 7-23, at klage over akuttvedtak skal behandles av nemndsleder alene, etter at det er holdt et kort forhandlingsmøte, og slik at vedtak i klagesak bør foreligge i løpet av en uke etter at fylkesnemnda mottok saken. Det vil altså bli slutt på dagens ordning hvor behandling av klagesaker med full nemnd til forveksling kan ligne på ordinær realitetsbehandling av forslag om tiltak.

Samtaleprosess

Ut fra erfaringene med megling i familiesaker, etter den såkalt "Follomodellen" foreslo lovutvalget "samtaleprosess" også i barnevernsaker. En saksforberedelse, med henblikk på å søke enighet mellom partene og hvor nemndsleder kunne knytte til seg en sakkyndig. Dette blir imidlertid ikke innført gjennom ny lov. Bortsett fra at § 7-25 åpner for at departementet kan gi forskrifter om at det, som forsøk, kan innføres samtaleprosess i en eller flere nemnder.

Barneverntjenestens frist for å fremme sak etter begjæring om endring

Når privat part fremsetter krav om endring i et tidligere vedtak, formulerer § 7-10 en tre måneders frist for å fremme sak for fylkesnemnda. I særlige tilfelle kan fristen være seks måneder.

NOU 2005:9 ”Ressursbruk og rettssikkerhet i fylkesnemnda for sosiale saker”

Lovendringen av 19.oktober 2006 startet med et lovutvalg ”Ressursbruk og rettssikkerhet i fylkesnemnda for sosiale saker”, NOU 2005:9. Den endelige lov avviker på flere områder fra det lovutvalget foreslo. Så lenge dette vil bli av rettshistorisk interesse, finner jeg ikke grunn til å gå inn på dette i detalj. Jeg vil imidlertid nevne at lovutvalgets forslag om å endre vilkårene for plassering ved alvorlige atferdsvansker etter § 4-24, ved å ta bort de spesielle vilkårene med hensyn til kriminalitet eller rus, ikke er fulgt opp. § 4-24 har derfor blitt stående uendret.

Knut Lindboe
klindboe@kindemco.no

Rapport fra diakonikonferansen 2006

Konferansen ble arrangert av Kirkens Sosialtjeneste for 9. året på rad.

Temaet var i år «Å vokse opp i dag – får barn som trenger det, hjelp?»

Kirkens sosialtjeneste driver tre store barnevernsentra med både institusjonsplasser, hjemmebaserte tjenester og fosterhjemstjenester. I tillegg jobber de med rusbehandling, ettervern og psykiatri.

Konferansen gikk over to dager, med aktører fra ulike ståsteder omkring barns virkelighet.

Fra barnevernfaglig synspunkt var særlig det følgende interessant:

Magne Raundalen, barnepsykolog, holdt innlegg om hva som skjer med oppkoblingen av hjernen til barn som lever under harde vilkår.

10 % av oppkoblingene i hjernen er på plass når et barn blir født. Hjernens videre utvikling er avhengig av erfaring. Det er barnets erfaringer som «kobler opp» hjernen. De delene av oppkoblingene i hjernen som blir mye stimulert, blir tykke og sterke, mens de som blir lite stimulert, blir svake og tynne. De muligheter for oppkobling som ikke blir stimulert, dør hen. Det vil si at barnet får faktiske skader i sin hjerneutvikling, som vil påvirke både sosial fungering og kognitiv utvikling.

Barn som lever under harde vilkår, handler blant annet om barn som forsømmes, som lever med rusmisbrukende foreldre eller foreldre som er psykisk syke. Langt de fleste oppkoblingene i hjernen skjer de første 2-3 leveårene. Raundalen sier at hovedproblemet er at skaden skjer hos barn så tidlig, og at fagfolk ikke får vite om dette før det er for sent. Både mental motstand hos fagfolk, samt «familieforherligelse» i våre samfunnssystemer hindrer oss i å avdekke disse problemene.

Hvordan hjernens deler påvirkes av erfaring:

Storhjernen:

Språk, tanke, struktur.

Denne delen må i sin helhet tilkobles gjennom erfaring.

Følelshjernen:

Registrering av alle følelser, særlig tydelige er de primitive-angst/flukt, aggresjon/kamp.

Denne delen blir overoppkoblet hos barn som lever under harde vilkår. Gjør at barnet blir overfølsomt på å registrere omgivelsene, og det får dårlig mental helse. Det blir vanskelig å regulere og forstå følelser, fordi dette skjer i storhjernen, som barnet ofte har fått redusert tilkobling til.

Midthjernen:

Aktivering, søvn, motorikk m.v.

Blir også påvirket av erfaring, men i mindre grad enn ovenfor.

Hjernestammen:

Temperatur, hjerteslag, blodtrykk.

Blir minst påvirket av erfaring, men berøres også.

Raundalen mener at det alvorligste ved at barn lever under omsorgssvikt er at de ikke bare får vonde opplevelser å bære på, men de får også påvirket og redusert selve redskapet til å tenke og løse problemer med.

For disse barna gjelder at opplevelser ikke når storhjernen, slik at de selv ikke har språk for eller kan danne seg en forståelse av det de utsettes for.

Noen barn klarer seg bra på tross av store påkjenninger. Dette er imidlertid langt på vei avhengig av egenskaper hos barnet (robusthet, språkutvikling), samt at barnet møter «den gode personen» (et menneske som ser og bekrefter barnet). De fleste barn som lever under harde vilkår er avhengig av at andre voksne ser og handler.

Raundalens hovedpoeng er derfor at det er avgjørende å komme tidlig inn der hvor barn lever under harde vilkår. Allerede mens barnet er spedbarn starter skissen til hvordan resten av livet skal bli.

Konferansen besto også av en paneldebatt om temaet «*får barn som trenger det, hjelp?*».

Aktører her var:

- Lisa og Russel, representanter fra Landsforeningen for barnevernsbarn
- Bjørn Austeid, psykolog og veileder for Solstrand barnevernsenter
- Finn Abrahamsen, politioverbetjent, Oslo
- Elizabeth Skogrand, Redd Barna
- Berit Rotmo, daglig leder Rostad Ungdomsheim
- Kjell Erik Øye, Barne- og Likestillingsdepartementet

Hovedinntrykk fra dette var et stort fokus på at barneverntjenesten må komme inn mye tidligere i familier enn det som ofte er tilfelle i dag. Bl.a. Finn Abrahamsen savner fokus på tiltak for de helt små barna, og at det må være mye tettere tverrfaglig samarbeid hvor den enkelte instans må tørre å handle ut fra sin bekymring. Hans oppfordring til fødeavdelinger, helsestasjoner, barnehager, skoler m.v. er «Ta ansvar – våg å reagere!».

Landsforeningen for barnevernsbarn fokuserte også på at det er et stort problem at det er hyppig skifte av saksbehandlere i barneverntjenesten. De var også opptatt av at ettervern gis etter en plan og i nok omfang, samt at det er mulig å angre på at man som 18 år velger bort ettervern.

Bjørn Austeid fokuserte på at det for barn som lever i omsorgssvikt er ille å ikke få omsorg, bli trøstet, få rammer og voksne som ser dem. Verre er det at disse barna som følge av dette ikke lærer betydningen av egenomsorg, som fører til at de som ungdom og voksne ikke ser hensikten med å ta vare på seg selv, eller å anstrenge seg for å oppnå goder eller mestre livet. Han mener at lovgiverne bør se på om bestemmelsen om barns

beste i barneloven i større grad enn i dag må gå foran det biologiske prinsipp.

Elizabeth Skogrand informerte om de alvorlige problemene med overgrep gjennom nettet, fra barn som møter overgriper gjennom kontakt via internett (grooming) barn som blir overgrepet av person som står dem nær, og hvor bilder fra dette legges ut på nettet. Dette er et samfunnsproblem, og 5 av 6 av disse barna kommer fra omsorgssviktende eller sårbare familier.

Berit Rotmo konstaterte at ungdom som kommer på institusjon ofte har veldig tidlig historie på omsorgssvikt, og de får svært dårlig tid på å forsøke å få grep på tilværelsen sin. Tidlig relasjonsskadede barn har en veldig lang vei å gå – barneverntjenesten må derfor komme på banen fra barna er helt små.

Kjell Erik Øye mente at barneverntjenesten er mer kunnskapsbasert nå enn tidligere, men at det fortsatt er et økt kompetansebehov. Han ser det som den største utfordringen for å nå de små barna, at den enkelte ansatte i de ulike instansene i større grad tar inn over seg ansvaret for å melde bekymring, og bruker meldeplikten som eksisterer i barneverntjenesteloven. Han ser det også som et problem at saksbehandlere med økt kompetanse ofte forsvinner bort fra brukerne.

Konferansen presenterte også spennende prosjekter hvor man har oppnådd å nå barn og ungdom:

Gatepatroljen ved Grønland politistasjon i Oslo, som er tre team som driver oppsøkende virksomhet på gata blant ungdom. De er også tilstede på skoler, og jobber med å avdekke rusmisbruk før det går for langt. Har i år sendt over 950 bekymringsmeldinger til barneverntjenester. Det er særlig mange unge fra Follo som trekker inn til Oslo.

Basecamp-prosjektet ved Fjell utenfor Bergen, som er et samarbeid mellom kirke, kommune og kjøpesenter i form av en diakon som har base på Sartor storsenter og driver oppsøkende virksomhet blant ungdom, samt representerer et sted å være for ungdom som trenger voksenkontakt.

Sagt på konferansen:

Den største tragedien er ikke onde menneskers brutalitet, men gode menneskers taushet.

sitat fra Martin Luther King

[Cathrine Michelet](mailto:Cathrine.Michelet@ski.kommune.no)
cathrine.michelet@ski.kommune.no

Fra konferansen bruker-med-virkning:

Konferansen ble holdt i Trondheim
3. - 4. oktober i høst.

En presentasjon av Tiur-prosjektet:

Tiltak unge rusmisbrukere

Tiur-prosjektet i Trondheim er et samarbeidsprosjekt mellom Stavne gård Kf og Trondheim kommune. Bakgrunnen for prosjektet var bekymring for rusbelastet ungdom som ikke nyttiggjorde seg eksisterende tilbud og tiltak. For å hjelpe denne gruppen mente Tiur-prosjektet at de trengte andre virkemidler og annen metodikk.

Målgruppen til Tiur-prosjektet er ungdom i aldersgruppen 17-25 år med blant annet risikoadferd, rusproblematikk, kriminalitet og psykisk helseproblematikk. De vil helst ikke forplikte seg til noe og mangler struktur i hverdagen. Tiur-prosjektet benytter seg av wraparound i sitt arbeid med ungdommen. Wraparound er en løsnings- og ressursorientert modell for metodisk endringsarbeid og koordinering av tjenester. Den er en teambasert prosess tuftet på verdiene:

Access

Tilgang til tjenester og ressurser som vurderes som avgjørende for ens utvikling

Voice

ungdommen vet best

Ownership

ungdommen har reell bestemmelsesrett over eget liv

Brukermedvirkning er et sentralt punkt i denne metodikken. Brukeren settes i sentrum og gis stor innflytelse på det som skal skje. Et verktøy som brukes er livsområdekort. Ungdommen velger selv hvilket livsområde de vil starte og jobbe med, samt valg av målsetting. Når dette er gjort planlegges det innkalling til nettverksmøte. Her velger ungdommen hvem han/hun ønsker å innkalle til sitt eget team. I nettverksmøtene utarbeides det handlings- og kriseplan. I handlingsplanene lages det konkrete målsettinger som skal nås innen en uke. Dette for at det skal være så realistisk som mulig at ungdommen å nå målene. Gjennom å gi ungdommen innflytelse på sitt eget liv og rette innsatsen inn mot realistiske målsettinger som de selv har valgt ønsker tiur-prosjektet gjennom små seire å bygge opp ungdommens tro på seg selv. Derfor er feiring av suksesser viktig i prosjektet.

Tiur-prosjektet avsluttes når ungdommens mål er nådd, nettverket er styrket og man er sikret kontinuitet i nettverket. Andre deler av hjelpeapparatet vil overta videre koordinering. Derfor er det viktig at ungdommen får en trygg relasjon til en i det offentlige nettverket.

Vil du lese mer om Tiur-prosjektet og/eller annet fra konferansen Bruker-med-virkning kan du slå opp på nettsiden www.bruker-med-virkning.no.

[Elisabeth Grøtteland](mailto:Elisabeth.Grotteland@ski.kommune.no)
elisabeth.grotteland@ski.kommune.no

Først og fremst barn

Barneombudet og 13 organisasjoner anbefaler at barnevernet overtar omsorgen for enslige mindreårige asylsøkere nå.

Enslige mindreårige asylsøkere er i dag utlendingsmyndighetenes, og ikke barnevernets ansvar. Sentrale organisasjoner og Barneombudet har i lang tid vært bekymret for hvordan disse barna behandles. Regjeringen lovet i Soria Moria erklæringen at omsorgsansvaret for denne gruppen barn skal overføres til barnevernet. Til tross for dette gis det ingen konkrete løfter om midler til å gjennomføre overføringen i Statsbudsjettet for 2006-2007. Barneombudet og 13 organisasjoner er svært bekymret for Norges behandling av disse barna og anbefaler en overføring til barnevernet nå. Les rapporten "Først og fremst barn – Overføring av omsorgsansvaret for enslige, mindreårige asylsøkere til barnevernet". Link:

<http://www.barneombudet.no/cgi-bin/barneombudet/imaker?id=21899>

Overføring av omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere til det statlige barnevernet

Barnevernet overtar ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år ved etablering av Barnevernets bo- og omsorgssenter fra 01.10.2007.

Barne- og likestillingsdepartementet nedsatte i januar 2006 en interdepartemental arbeidsgruppe som har gjort en omfattende jobb med å kartlegge dagens situasjon for enslige mindreårige asylsøkere, å utrede sentrale spørsmål knyttet til overføring av omsorgsansvaret fra utlendingsmyndighetene til barnevernmyndighetene og å utarbeide forslag til et bo- og omsorgstilbud.

Barnevernets bo- og omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år skal ivareta de enslige mindreåriges grunnleggende omsorgsbehov i påvente av behandlingen av asylsøknaden og den etterfølgende bosettingen eller returen til hjemlandet. Omsorgssenteret skal ha tilstrekkelige ressurser og kompetanse til å ivareta både de enslige mindreåriges generelle behov, og den enkeltes spesielle behov. Det er bl.a. behov for å sikre en forsvarlig og stabil bemanning, å sikre tilstrekkelig barnefaglig og flyktningfaglig kompetanse, samt å sikre tilgangen til psykososiale tjenester.

Omsorgssenteret etableres med 30 plasser fordelt på mindre enheter, under felles faglig ledelse og administrasjon. Enhetene skal ivareta barnas behov for et omsorgstilbud som tilbyr nærhet til voksne, tett oppfølging, utviklingsstøttende omsorg osv. Sentermodellen gir mulighet for nødvendig fleksibilitet i forhold til varierende ankomsttall, barnas alder og plassering av barn av samme nasjonalitet og søsken i felles enhet.

Statlig regional barnevernmyndighet får et lovpålagt ansvar for å gi enslige mindreårige et bo- og omsorgstilbud i et omsorgssenter. Samtidig får den enkelte enslige mindreårige en tilsvarende ubetinget rett til å motta tilbudet. Statlig regional barnevernmyndighet skal ha ansvaret for omsorgssenteret, på tilsvarende måte som for dagens barneverninstitusjoner. Det skal stilles minst like strenge krav til kvaliteten ved omsorgssenteret som de krav som stilles til kvaliteten ved dagens barneverninstitusjoner.

Når det gjelder enslige mindreårige over 15 år har disse like stort behov for omsorg og oppfølging som barna under 15 år. Tilbudet i barnevernet til enslige mindreårige asylsøkere over 15 år skal bygge på de samme prinsippene som for gruppen under 15 år.

Barne- og likestillingsdepartementet vil framover arbeide med utvikling av et faglig grunnlag og en metodikk for arbeidet med enslige mindreårige, samt med å utarbeide og tilby et opplæringsprogram for personalet ved barnevernets bo- og omsorgssenter. Det skal utarbeides og fremmes forslag til lov- og reguleringer. Det skal videre rekrutteres personell som innehar barnefaglig kompetanse og kunnskap om og/eller erfaring fra arbeid med enslige mindreårige asylsøkere/flyktninger. Et egnet lokale skal finnes og tilpasses målgruppens behov og barnevernets kvalitetskrav. Det skal også utarbeides en konkret plan for avvikling av nåværende tilbud og selve overføringen av barna til barnevernet.

Karita Bekkemellem

Ole Christian Aartun, Kine Beate Olsen (korrespondent i Trøndelag), Margaret Dirdal, Anders Brandt, Svanhild Widén, Molly Solsvik, Eva Jorunn Hauger, Elisabeth Grøtteland, Wenche Nilsen.